

travelbook

Kalabria i Bazylikata

Bezdroża

Mistrzowska **ERGO**
ochrona **HESTIA**

Autorzy przewodnika: Beata Pomykalska, Paweł Pomykalski
W przewodniku wykorzystano też teksty Agnieszki Fundowicz
(rozkładówka *Smaki i zapachy Kalabrii*).

Redaktor prowadzący: Maciej Żemojtel

Redakcja: Barbara Sikora

Opieka techniczna: Katarzyna Leja

Skład: Agata Hejchman

Opracowanie kartograficzne: Jan Leja, Konrad Czworkiel

Źródło pochodzenia danych kartograficznych:

© OpenStreetMap contributors; www.opendatacommons.org/licenses/odbl

Okładka: materiały graficzne zostały wykorzystane za zgodą Shutterstock Images LLC.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autorzy oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autorzy oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?bekab1>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I

ISBN: 978-83-283-5141-7

Copyright © Helion, 2019

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**
- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- **Nasza społeczność**

Spis treści

ATRAKCJE KALABRII I BAZYLIKATY	6
--------------------------------	---

INFORMACJE PRAKTYCZNE	11
-----------------------	----

PRZED WYJAZDEM	12
----------------	----

Wybór czasu podróży	14
---------------------	----

Źródła informacji	14
-------------------	----

Formalności	15
-------------	----

► (Nie)zapomniane obrzędy	18
---------------------------	----

DOJAZD	20
--------	----

Podróż samochodem lub autokarem	20
---------------------------------	----

Podróż samolotem	21
------------------	----

Podróż pociągiem	21
------------------	----

NA MIEJSCU	23
------------	----

Informacje dla kierowców	23
--------------------------	----

Noclegi	25
---------	----

Wyżywienie	26
------------	----

INFORMACJE A–Z	27
----------------	----

INFORMACJE KRAJOZNAWCZE	35
-------------------------	----

KRAJOZNAWCZE ABC	36
------------------	----

Charakterystyka geograficzna	36
------------------------------	----

Ochrona przyrody	38
------------------	----

Fauna i flora	39
---------------	----

Klimat	40
--------	----

SPOŁECZEŃSTWO	40
---------------	----

Ludność i gospodarka	40
----------------------	----

Ustrój i polityka lokalna	41
---------------------------	----

Język	42
-------	----

Religia	42
---------	----

Nauka, kultura i sztuka	44
-------------------------	----

KUCHNIA	45
---------	----

KALABRIA _____ 47**KALABRIA PÓŁNOCNA** _____ 50

Riwiera Cedrowa _____ 50

Cosenza _____ 55

Rossano _____ 60

Park Narodowy Pollino _____ 64

KALABRIA ŚRODKOWA _____ 72

Catanzaro _____ 72

Lamezia Terme _____ 80

Wybrzeże Morza Jońskiego _____ 84

Vibo Valentia _____ 89

Costa degli Dei i Costa Viola _____ 91

KALABRIA POŁUDNIOWA _____ 102

Reggio di Calabria _____ 102

► **Smaki i zapachy Kalabrii** _____ 110

Scilla _____ 114

Gerace _____ 119

Stilo _____ 123

BAZYLIKATA _____ 129

Matera _____ 131

Potenza _____ 143

► **Grecanica** _____ 148

Melfi _____ 150

Maratea _____ 153

SŁOWNICZEK POLSKO-WŁOSKI _____ 156**INDEKS** _____ 158

OSZAŁAMIAJĄCE PUNKTY WIDOKOWE

Belvedere di Murgia Timone w Materze

Jeden z najbardziej niezwykłych punktów widokowych na całym południu Włoch. Znajduje się po drugiej stronie kanionu rzeki Torrente Gravina i oferuje wspaniały widok na całą dzielnicę Sassi. Wrażenie niezapomniane.

San Biagio w Maratei

Na szczycie wzgórza San Biagio (620 m n.p.m.), wyrastającego wprost z morza, stoi majestatyczny posąg Chrystusa Odkupiciela, przywodzący na myśl ten z Rio de Janeiro. Spod jego stóp rozciąga się zapierający dech widok.

Piazza Cannone w Tropei

Dawny bastion przekształcony w taras widokowy, z którego można spojrzeć na jeden z najpopularniejszych widoków w Kalabrii – skałę z kościołem Santa Maria dell'Isola.

Piazza San Rocco w Scilli

Wysoko położony główny plac miasta, z którego wspaniale widać zarówno zabudowę w dole, jak i plażę, a w oddali wyspę Stromboli z czynnym wulkanem i przylądek Torre Faro, który jest najdalej na wschód wysuniętym skrawkiem Sycylii.

Kościół di Crocifisso w Montescaglioso

Świątynia znajduje się w zachodniej części miasteczka. Sprzed niej rozpościera się imponujący widok na całą okolicę.

Kup książkę

Poleć książkę

WYJĄTKOWE ŚWIĄTYNIE

Sanktuarium św. Franciszka w Paoli

XVI-wieczna renesansowo-barokowa świątynia, w której znajdują się relikwie założyciela zakonu braci najmniejszych.

La Cattolica w Stilo

Bizantyjska świątynia z X w., położona powyżej zabudowań starszej części miasteczka, jest jednym z najlepszych przykładów architektury prawosławnej w Kalabrii.

Pustelnia Santa Maria della Stella w Pazzano

Wykute w skale sanktuarium o historii sięgającej prawdopodobnie VI w. W czasach normańskich wokół groty powstały zabudowania klasztorne.

Sanktuarium Madonna della Grotta w Praia a Mare

Nazwa tego pięknego miejsca jest nieprzypadkowa, ponieważ częściowo faktycznie zajmuje ono skalne wnętrze. Jaskinia była zamieszкана prawdopodobnie w paleolicie, we wczesnym średniowieczu żyli w niej mnisi, a następnie stała się owianym legendą miejscem kultu.

IMPONUJĄCE ZAMKI

Melfi

Jeden z najciekawszych i najsłynniejszych zamków południa Włoch o charakterystycznej nieregularnej bryle najeżonej basztami. Dzięki położeniu w najwyższym punkcie miasta zapewnia piękny widok na okolicę.

Vibo Valentia

Będąc tu, nie sposób przegapić górującego nad miastem zamku normańsko-szwabskiego, który wznosi się najprawdopodobniej na terenie dawnego greckiego akropolu Hipponion.

Le Castella

Majestatyczna Fortezza Aragonese, powstała między XI a XV w., wyrasta niemal wprost z wody na niewielkiej sztucznej wysepce połączonej z lądem.

Pizzo

Zamek aragoński zbudowany w XV w. przez Ferdynanda I Aragońskiego. Nosi imię Joachima Murata, szwagra Napoleona, który był tu więziony, a następnie został w tym miejscu rozstrzelany 13 października 1815 r.

Roccalce Ionica

Zamek stoi tuż nad brzegiem Morza Jońskiego. Został zbudowany najprawdopodobniej w XIII w. przez Hohenstaufów, by bronić wybrzeża przed nieprzyjacielskimi atakami z wody. Podobno był jednym z najtrudniejszych do zdobycia.

Scilla

Zamek Ruffo majestatycznie wyrasta na skale półwyspu głęboko wcinającego się w morze. Warownia stała tu już w starożytności, natomiast dzisiejszy obiekt sięga korzeniami średniowiecza.

Kup książkę

Poleć książkę

NIEZWYKŁE MIASTECZKA

Montescaglioso

Niezwykłe urokliwa miejscowość, zwana „miastem klasztorów”. Mimo niewielkich rozmiarów może się poszczycić kilkoma bardzo ciekawymi zabytkami oraz klimatycznymi uliczkami i placami.

Morano Calabro

Miejscowość, która dzięki świetnie zachowanej zabudowie i wybitnym walorom krajobrazowym zyskała nominację do tytułu najpiękniejszej średniowiecznej wioski we Włoszech.

Craco

Jedno z wymarłych włoskich „miast-widm”. Zostało opuszczone przez mieszkańców w latach 60. XX w. głównie z powodu osuwisk terenu. Dziś wśród ruin organizowane są spacerowe przewodniki.

Diamante

Miejscowość znana przede wszystkim jako miasto murali i na tym budujące swoją turystyczną popularność. Ścienne malowidła zaczęły powstawać w latach 80. XX w. i dziś jest ich tu już ponad 150. Miasteczko jest także stolicą papryczki peperoncino.

Pentedattilo

„Przytulone” do urwistej skały miasteczko, opuszczone w XX w. z powodu trzęsień ziemi. Przez kilka dekad było „miastem-widmem”, ale od jakiegoś czasu stopniowo zaczyna się zaludniać.

Gerace

Miejscowość uchodzi za jedną z najpiękniejszych w Kalabrii, co zawdzięcza położeniu gwarantującemu niezapomniane widoki, dobrze zachowanej średniowiecznej zabudowie i kilku ciekawym zabytkom.

Cosenza

Stolicą prowincji Cosenza jest miasto o tej samej nazwie, położone ponad 30 km od Paoli, w głębi lądu. Na pierwszy rzut oka może wydać się nieciekawe, ale warto dać mu szansę i poświęcić chwilę na poznanie jego głównych atrakcji. Co prawda, jest ono ubogie i dość mocno zaniedbane, ale być może dzięki temu panuje tu niezwykle klimat, a odrapane elewacje budynków tylko dodają mu uroku. Turyści prawie w ogóle tu nie docierają, przez co miejscowi sprawiają wrażenie zaskoczonych obecnością pojedynczych przyjezdnych. Sama Cosenza zamieszkała jest przez 70 tys. osób, ale wraz z całą otaczającą ją aglomeracją liczy 270 tys. mieszkańców. Miasto leży w centrum regionu i jest jego głównym ośrodkiem administracyjnym, gospodarczym, kulturalnym i naukowym. W przeszłości było bardzo szumnie nazywane „Atenami Kalabrii”. Wszystko za sprawą założonej tu w 1511 r. Akademii Cosentina, której tradycje kontynuuje Uniwersytet Kalabrii.

HISTORIA

Miasto szczyci się bardzo długą historią, sięgającą IV, a nawet V w. p.n.e., kiedy na jego terenach odnotowano obecność plemion Bruttów (Brucjów). Następnie w 204 r. p.n.e. pojawili się tu **Rzymianie** i założyli miasto o nazwie Cosentia. Niezwykle dynamiczny rozwój został przerwany w 410 r. przez atak **Wizygotów** dowodzonych przez króla Alaryka I. Najpierw podbili oni Rzym, a następnie spłądrowali południe Italii. Na skutek długiego i trudnego marszu na południe Alaryk zmarł niespodziewanie w okolicy Cosenzy, gdzie został pochowany. Jego grób prawdopodobnie został zalany przez wody rzeki Busento. Legenda mówi, że wraz z ciałem władcy w grobowcu złożono wszystkie skarby zdobyte przez Wizygotów w Rzymie. Co więcej, niewolników, którzy przygotowali grób, zamordowano, by nigdy nie wyjawili miejsca pochówku wodza.

▼ Panorama Cosenzy

Kup książkę

Poleć książkę

Miasto zostało zniszczone w czasie walk Saracenów z Longobardami, a następnie odbudowane pod koniec X w. Jednak nie cieszyło się spokojem zbyt długo – już na początku XI w. znów zostało spustoszone. W 1. poł. tego stulecia wraz z całym regionem znalazło się pod władzą **Normanów**, w kolejnym wieku weszło w skład Królestwa Sycylii, a w 1194 r. zostało zajęte przez **Hohenstaufów**. Szczególne zasługi dla ożywienia gospodarczego miejscowości położył Fryderyk II. Kolejne stulecia przyniosły dalsze walki o panowanie nad południem Włoch.

W 1286 r. rządy przejęła **dynastia andegaweńska**. Co ciekawe, w 1432 r. na zamku w Cosenzie zamieszkał sam król Ludwik III, pochowany później w tutejszej katedrze. W 1500 r. do miasta wkroczyły wojska hiszpańskie, na czele których stał kapitan Gonzalo Fernández de Córdoba. Dekadę później

wyraźnie wzrosło znaczenie kulturowe miasta dzięki otwarciu wspomnianej już wyżej **Akademii Cosentina**. Później miasto należało jeszcze do Królestwa Neapolu i Królestwa Obojga Sycylii, aż w końcu w 1861 r. weszło w skład zjednoczonych Włoch.

WARTO ZOBACZYĆ

Cosenza leży na wysokości 238 m n.p.m. Najwyższym punktem jest zamek, natomiast stare miasto zajmuje wschodnie zbocza wzgórza, po czym opada do miejsca, w którym rzeka Busento wpada do Crati. I o ile starówka to płatanina ulic wijących się po wzniesieniu, o tyle nowe miasto leży już na równinnym terenie. Położenie Cosenzy w dolinie otoczonej górami wpływa na panujący tu mikroklimat – zimy są mroźne, a lata gorące. Główną osią komunikacyjną starówki jest dość wąskie **Corso Bernardino**

▼ Katedra Wniebowzięcia NMP

Kup książkę

Poleć książkę

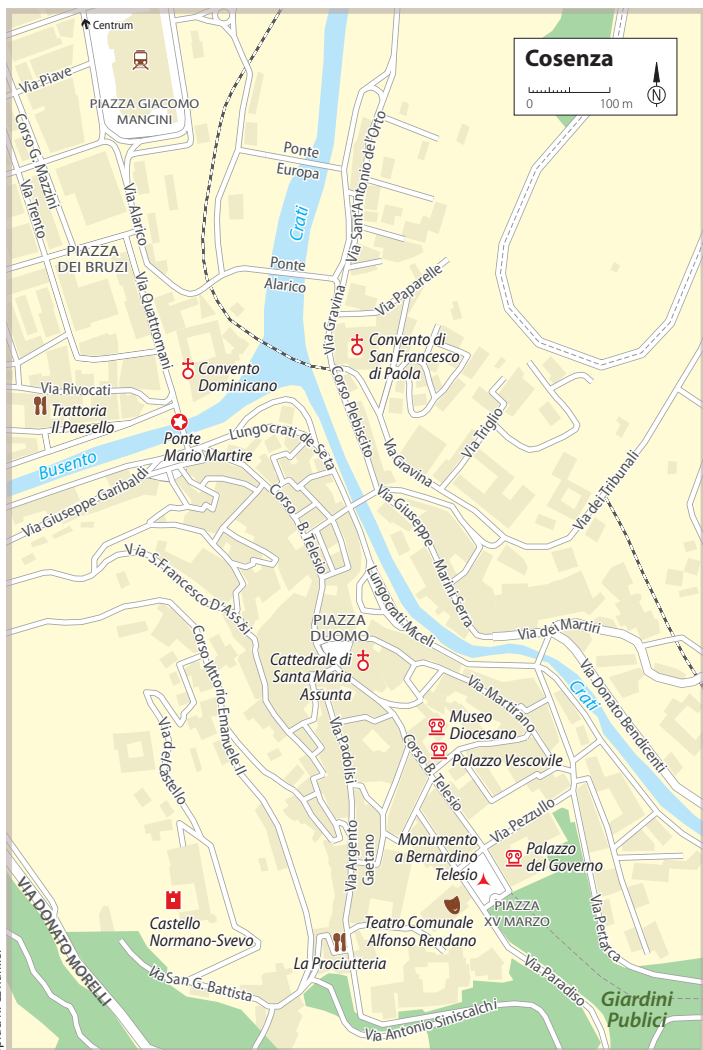
Telesio, łagodnie pnące się pod górę, równoległe do rzeki Crati. Zaczyna się przy moście Ponte Mario Martire, przerzuconym nad rzeką Busento.

Stare miasto

Najważniejszym zabytkiem miasta jest

★ **Cattedrale di Santa Maria Assunta**

(katedra Wniebowzięcia NMP), stojąca przy niewielkim Piazza Duomo, przez który przechodzi wspomniane Corso Telesio. Pierwszy kościół stanął w tym miejscu w XI w., ale został zniszczony w potężnym trzęsieniu ziemi w 1184 r. Budowa nowej świątyni ruszyła kilka lat później i zakończyła się w 1222 r., a w uroczystości poświęcenia brał udział

oprac. K. Czarkiel

sam cesarz Fryderyk II Hohenstauf. W połowie XVIII w. katedra została delikatnie zbarokizowana, przez co niestety straciła wiele cennych romańsko-gotyckich elementów. Kolejną przebudowę, tym razem w duchu neogotyckim, obiekt przeszedł w XIX w. Na szczęście niedługo później podjęto starania na rzecz przywrócenia świątyni jej pierwotnego wyglądu. We wnętrzu znajduje się **grób Izabeli Aragońskiej**, księżnej Mediolanu, która w drodze powrotnej z Cosenzy do Francji spadła z konia i zmarła na skutek odniesionych obrażeń w 1271 r.

Po kilkudziesięciu metrach Corso Telesio zaprowadzi nas na kolejny plac, leżący za prezbiterium katedry, przy którym stoją **Palazzo Vescovile** (pałac biskupi) oraz **Museo Diocesano di Cosenza** (Muzeum Diecezjalne), w którym można obejrzeć sztukę sakralną i przedmioty liturgiczne z okolicznych kościołów **📍 Piazza Aulo Giano Parrasio 16, www.museodiocesanocosenza.it, pn.–sb. 9.00–12.30, bezpł.**

Idąc dalej w górę tą samą ulicą, dojdziemy do górnego placu miasta, **Piazza XV Marzo**, na środku którego stoi **pomnik Bernardina Telesia**, urodzonego w Cosenzie matematyka i filozofa. Przy zachodniej pierzei placu stoi **Teatro Comunale Alfonso Rendano** (Teatr Miejski im. Alfonsa Rendana), nazwany na cześć uznanego pianisty pochodzącego z Kalabrii. Obiekt w stylu neoklasycystycznym powstał w 1909 r. i może pomieścić blisko 800 osób. Naprzeciwko teatru wznosi się również klasycystyczny gmach pałacu mieszczącego siedzibę prowincji – **Palazzo del Governo**. Południową pierzeję placu wyznacza wejście do parku miejskiego (Villa Vecchia). W parku nie ma nic szczególnie interesującego (brakuje też ławek!), ale można w nim pospacerować i odpocząć w cieniu drzew.

Zamek

Nad miastem, na wysokim na 383 m n.p.m. wzgórzu Pancrazio, wyrastają ruiny potęż-

▼ Teatr Miejski i pomnik Bernardina Telesia

Kup książkę

Poleć książkę

▲ Klasztor św. Franciszka z Paoli

nego **Castello Normanno-Svevo** (zamek normańsko-szwabski). Jego historia sięga początków XII w. i króla Rogera II, choć być może powiększył on tylko starszą twierdzę, jaka już wcześniej stała w tym miejscu. Zamek został zniszczony podczas katastrofalnego w skutkach trzęsienia ziemi w 1184 r., po czym odbudował go Fryderyk II, stąd obiekt bywa nazywany „zamkiem szwabskim”. Twierdza stała się później rezydencją Ludwika III Andegaweńskiego, króla Neapolu, a następnie przywrócono jej funkcję wojskową, czyniąc z niej jeden z najważniejszych punktów obronnych w Kalabrii. Historia zamku właściwie zakończyła się w XVII w., kiedy popadł w ruinę po kolejnym trzęsieniu ziemi. Dziś jest po prostu atrakcją turystyczną 📍 **wt.–sb. 9.30–18.00, nd. 10.00–18.00; 4 EUR normalny, 2 EUR ulgowy.**

Klasztory Dominikanów i św. Franciszka

Poza obrębem starego miasta, po przeciwnej stronie rzeki Busento, znajdziemy **Convento Domenicano** (klasztor Dominikanów) 📍 **Piazza T. Campanella**. Powstał w poł. XV w. na styku dwóch epok – średniowiecza i renesansu, ale był później przebudowywany, aż zyskał barokowy wygląd. Barokowa jest również jego charakterystyczna duża kopuła. Arkadowy, brukowany dziedziniec klasztoru oceniają smukłe świerki.

Nieopodal wznosi się natomiast dawny **Convento di San Francesco di Paola** (klasztor św. Franciszka z Paoli) 📍 **Corso Plebiscito**. Został zbudowany w 1510 r., a następnie na początku XVIII w. przebudowany w duchu barokowym. Dziś mieści się tu Archiwum Państwowe.

Smaki i zapachy Kalabrii

- ◆ **Peperoncino**, czyli piekielnie ostra papryczka chili, to wizytówka Kalabrii, do której została sprowadzona w XVI w. jako przyprawa używana do konserwowania wieprzowiny. Przyprawa ta, świeża lub przetworzona (suszona, w proszku, konserwowana w oleju lub occie), znajduje się prawie we wszystkich daniach, a nawet w *grappe* (wódce) i marmoladzie. *Peperoncino* ma zastosowanie lecznicze i, ze względu na kształt i ciepły, krwawo-czerwony kolor, konotacje symboliczne, związane głównie ze sferą erotyczną. Jest uważane za afrodyzjak, symbolizuje pasję, namiętność i zdecydowanie. Co roku w pierwszej połowie września w Diamante odbywa się Festiwal Peperoncino, działa tu także Akademia Papryczki Chili Via Gullo 1, www.peperoncino.org, w której można zasięgnąć języka na temat wszystkich dobroczynnych właściwości tej charakternej rośliny.
- ◆ **Czerwona cebulka** (*cipolla rossa*) króluje w Tropei. Warzywo swój słodki smak zawdzięcza mikroklimatowi, jaki panuje w tym regionie. Jest ona przetwarzana na rozmaite, niespotykane nigdzie indziej, sposoby. Robi się z niej przeciera, pasty, marynowana jest w occie. Na początku lipca w Tropei odbywa się Festyn Niebieskiej Ryby i Czerwonej Cebulki (Sagra del pesce azzurro e della cipolla rossa).
- ◆ **Cytron** (*cedro*) uprawiany jest wzdłuż wybrzeża Morza Tyrreńskiego, zwłaszcza w okolicy Cetraro, którego nazwa pochodzi oczywiście od tego daru natury. Owoce cytronu używane są do produkcji syropów i likierów, kandyzowana skórka zdobi *cassate* (rodzaj deserów lodowych) i *cannoli* (rurki z kremem). Owoce są przetwarzane na różne sposoby: gotowane, mrożone, moczone w wodzie morskiej,

Kup książkę

Poleć książkę

a ich pachnących liści używa się do konserwacji fig i przyrządzania tradycyjnych przepysznych *pannicelli*, czyli winnych gron zawijanych w liście cedru, a następnie suszonych w piecu. Cytryny są uważane za symbol doskonałości.

- ◆ **Lukrecja** (*liquirizia*), czarny specyfik dla wybranych, jest typowym produktem wybrzeża Morza Jońskiego. Jej smak należy do tych, które albo się uwielbia, albo nie cierpi, ale z pewnością nikogo nie pozostawia obojętnym. Można go odnaleźć w likierach, lodach czy cukierkach. Najważniejszym

miejszem w Kalabrii kojarzonym z lukrecją jest Rossano (znajduje się tu nawet Muzeum Lukrecji), w którym nieprzerwanie od 1731 r. produkowane są czarne cukiereczki o bardzo intensywnym, charakterystycznym słodkim smaku. Co ważne, produkty z lukrecji są w 100% naturalne. Cukiereczki pakowane są w metalowe pudełeczka ozdobione reprodukcjami dawnych etykiet.

- ◆ **Figi** (*fico*) z Kalabrii są nie lada rarytatem. Można je jeść albo prosto z drzewa, albo suszone, a nawet faszerowane orzechami i migdałami (*crocette*),

ozdobione skórą czerwonej pomarańczy lub mandarynki, nadziewane czekoladą i jako bakalie w ciastach. Istnieje ponoć nieskończona liczba sposobów, w jaki Kalabryjczycy przygotowują figi. Specjałem zupełnie niezwykłym są *palloni*, suszone figi, które są najpierw gotowane, następnie zawijane w liście drzewa pomarańczowego, a następnie pieczone z miodem.

◆ **Bergamotka** (*bergamotto*), nazywana „jabłkiem Afrodyty”, to mały, żółty owoc cytrusowy o bardzo intensywnym, przyjemnym, świeżym zapachu. Ma ona właściwości relaksacyjne i antybakteryjne, jej skórka używana jest do produkcji

aromatów, likierów, herbaty, cukierków, ciasteczek, bywa także kandyzowana. Podstawowym produktem, do którego używana jest esencja z bergamotki, są, rzecz jasna, perfumy i produkty kosmetyczne. Bergamotki są uprawiane w Kalabrii od XIV/XV w. głównie na obszarze pomiędzy Villa San Giovanni a Gioiosa Jonica oraz w okolicy Reggio di Calabria. W 1931 r. w San Gregorio powstało Konsorcjum Bergamotki, które koordynuje jej produkcję i ekspedycję na cały świat. Będąc w Bova Marina, warto spróbować karmelków *Bergamottelle*, które wraz z likierami, kremami, perfumami z bergamotki i innych cytrusów można kupić w tutejszych sklepikach.

Melfi

W północnej części regionu, 50 km na północ od Potenzji i niecałe 120 km na północny zachód od Materji, leży Melfi. Miasto, które przyciąga całkiem przyjemną starówką, a przede wszystkim bardzo ciekawym i majestatycznym zamkiem.

HISTORIA

Pierwsza osada została założona w tym miejscu już w czasach rzymskich. Leżała wówczas na szlaku Via Appia, łączącym Lacjum z Apulią. Przez kolejne wieki miasto dzieliło losy całej okolicy, a więc było pod władaniem Bizancjum, Normanów, Hohenstaufów, Andegawenów i Aragończyków. W 1231 r. Fryderyk II Hohenstauf ogłosił tu tzw. Konstytucję z Melfi, będącą zbiorem praw, obowiązujących w całym Królestwie Sycylii. Wielu historyków uważa ją za fundamentalny dokument w dziejach prawodawstwa.

Spora część zabudowy miasta została zniszczona w potężnym trzęsieniu ziemi w 1851 r., a także w kolejnym w 1930 r. Dzieła

zniszczenia dopełniło bombardowanie w czasie II wojny światowej. Na szczęście większość wartościowych obiektów została odbudowana. Dziś mieszka tu blisko 18 tys. osób. Miasto, szczególnie w porównaniu z innymi w okolicy, gospodarczo radzi sobie całkiem dobrze, głównie dzięki fabrykom Fiata i Barilli oraz turystyce, która staje się coraz bardziej zauważalnym źródłem dochodu.

WARTO ZOBACZYĆ

Najbardziej spektakularny zabytkiem Melfi jest **★ Castello di Melfi** (zamek w Melfi), położony w północnej części miasta na łagodnym wzniesieniu, dzięki czemu dominuje nad okolicą, a z jego podnóża rozpościera się ładny widok na rozlewającą się poniżej zabudowę. Otacza go sucha fosa, przez którą przerzucony jest wąski kamienny most. Jest to jeden z najsłynniejszych zamków na południu Włoch z charakterystyczną, bardzo nieregularną bryłą najeżoną basztami. Został zbudowany przez

▼ Panorama Melfi

Kup książkę

Poleć książkę

Normanów w XI w., natomiast pod koniec XIII w. stał się oficjalną siedzibą Karola II Andegaweńskiego i przeszedł znaczącą przebudowę. Pozostałością po czasach normańskich jest potężny mur obronny, biegnący przez Melfi. Niegdyś miał cztery kilometry, jednak późniejsze trzęsienia ziemi bardzo poważnie uszkodziły jego strukturę. Z sześciu dawnych bram zachowały się trzy, z których najbardziej efektowna jest **Porta Venosina**.

Drugim najważniejszym zabytkiem miasta jest ★ **Cattedrale di Santa Maria Assunta** (katedra Wniebowzięcia NMP), stojąca przy Piazza Duomo. Powstała w XI lub XII w. Początkowo romańska, dzisiaj barokowy wygląd zyskała, gdy podnoszono ją z ruin po jednym z trzęsień ziemi. Jest to obiekt trójnawowy z niewielką kopułą na skrzyżowaniu nawy i transeptu oraz masywną romańską dzwonnicą z 1153 r., nakrytą ośmiobocznym hełmem. Świątynia jest połączona z barokowym pałacem biskupim – Palazzo del Vescovado, w którym mieści się **Museo Diocesano** (Muzeum Diecezjalne) 📍 **IV–X śr.–pn. 10.00–12.30, 17.00–20.00**. Szczególnie interesujące są tu dwie sale z malarstwem iluzjonistycznym na bardzo wysokim poziomie.

Na południe od katedry przy Vico Rispoli 15 znajduje się **Museo Civico Palazzo Donadoni** (Muzeum Miejskie Palazzo Donadoni), ulokowane w XVII-wiecznym pałacu należącym do lokalnego arystokraty Geronimo Donadoni 📍 **wt.–sb. 16.00–20.00**.

Główny plac miasta to Piazza Umberto I. Co prawda, nie jest zbyt atrakcyjny, warto go odwiedzić ze względu na XVI-wieczny **Palazzo della Corte**, w którym mieści się sąd. Tutaj też znajdziemy biuro informacji turystycznej. W południowej części miasta, przy Via Carmine, stoi natomiast **Chiesa**

della Madonna del Carmelo (kościół Madonny z Góry Karmel) z niską i skromną fasadą, który niegdyś należał do karmelitów. W zachodniej części miasta wznosi się **Chiesa di San Lorenzo** (kościół św. Wawrzyńca). Jest to ośmioboczna budowla centralna. Powstał w 1120 r. i jest prawdopodobnie najstarszym obiektem sakralnym w Melfi.

OKOLICE

Barile

Około 10 km na południe od Melfi leży także całkiem przyjemne, niewielkie miasteczko **BARILE**, w którym pośród 3 tys. mieszkańców można spotkać ludność pochodzenia albańskiego – **Arboreszów**, wciąż kultywujących swoje tradycje, obyczaje i język (zob. też ramka, s. 65). Nazwa miasteczka najprawdopodobniej pochodzi od beczek na wino, z produkcji którego słynie okolica. Najśłynniejszym tutejszym produktem jest Aglianico del Vulture wyrabiane z winorośli uprawianej na wysokości od 200 do 600 m. n.p.m.

W starożytności była tu osada grecka, później wymarła, a do ponownego zasiedlenia doszło w XIV w. pod panowaniem Roberta Andegaweńskiego. Dwa wieki później napłynęło tu kilka **fal migrantów albańskich** – proces ten trwał do połowy XVII w.

W skromnej zabudowie można wyróżnić kilka nieco bardziej okazałych budowli – są to **pałace** postawione przez bogatych mieszkańców, np. Palazzo de Rosa, Palazzo Caracciola czy Palazzo Bozza, a także niewielkie **świątynie**, m.in. Chiesa della Madonna di Costantinopoli (kościół NMP z Konstantynopola) oraz Chiesa di Sant'Attanasio e San Rocco (kościół św.św. Atanazego i Rocha), oba z połowy XVII w.

W północno-wschodniej części miejscowości znajduje się jeszcze jedno ciekawe

Wyjątkowi imigranci

(...) Cierpliwie tłumaczył mi dlaczego Arboresze stanowią szczególny przypadek w historii Kościoła katolickiego. Gdy Albańczycy w XV i XVI w. przybyli do Włoch, zabrali ze sobą na wieczne wygnanie całe bogactwo bizantyńskich form, jakie przejęło ich chrześcijaństwo w ciągu kilku stuleci na Bałkanach. Katolicka zwierzchność od początku szanowała tę tradycję, czasami z pewną niechęcią, lecz konsekwentnie, a ostatnim, który potwierdził owe dawne przywileje, był znany przecież z surowości Paweł VI. I tak doszło do tego, że Arboresze są katolikami, którzy odprawiają swe msze w obrządku prawosławnym, że mają katolickich księży, którzy są żonaci, uznają zwierzchność papieża, a podczas komunii przyjmują chleb, a nie hostię. (...) Bizantyński przepych, z jakim odprawiają msze, zawierają śluby, obchodzą święto Wielkiejnocy i wyprawiają pogrzeby, był dla Arboreszów zawsze czymś oczywistym, nieodzownym. Raczej woleliby wypowiedzieć posłuszeństwo papieżowi niż odrzucić tę tradycję, zrezygnować ze swojskiego, przywiezionego z utraconej ojczyzny obrządku."

Karl-Mark Gaus, *Umierający Europejczycy*, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2006 r.

miejsce, zwane **Sheshë**. Tutaj, na pagórkowatym terenie, można zauważyć niewielkie wydrążone w skałach groty, które pierwotnie służyły jako schronienie dla albańskich uciekinierów, a później były wykorzystywane do przechowywania wina. W połowie sierpnia odbywa się tu trzydniowy **festiwal Cantinando**, łączący degustację trunku z wydarzeniami artystycznymi.

Krajobraz ten wykorzystał Pier Paolo Pasolini, kręcąc tu kilka scen do filmu *Ewangelia według św. Mateusza* (1964).

Najbardziej efektownym wydarzeniem w ciągu roku jest **nabożeństwo drogi krzyżowej** odprawiane w Wielki Piątek. Właściwie jest to kilkugodzinne widowisko z udziałem aktorów, którzy odgrywają role postaci biblijnych.

▼ Katedra Wniebowzięcia NMP

Kup książkę

Poleć książkę

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

 Helion SA

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

Kalabria i Bazylikata

to na turystycznej mapie Italii niemal *terra incognita*. Koniec włoskiego buta to region trochę zapomniany, stosunkowo słabo rozwinięty i w charakterze nieco „bałkański”. Realia te można potraktować jednak także jako atut – tutejsze zabytki są może mniej znane, ale równie piękne, góry puste i dzikie, a plaże mniej zatłoczone. Życie toczy się znacznie wolniej niż w Rzymie czy Neapolu, a słońce praży tak samo mocno. Zapraszamy do odkrycia Kalabrii i Bazylikaty!

Plaże dwóch mórz

Miasteczka na skałach

Tajemnicze **zamki**

Labirynt materskich **Sassi**

Dzikie góry interioru

Feeria smaków na talerzu

 Bezdroża

 Księgarnia internetowa:
<http://bezdzoza.pl>

 Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
 0 601 339900

Sprawdź najnowsze promocje:
• <http://bezdzoza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane
• <http://bezdzoza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
• <http://bezdzoza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdzoza@bezdzoza.pl
<http://bezdzoza.pl>

ebook dostępny wyłącznie na:
ebookpoint^{PL}

ISBN 978-83-283-5141-7

Cena 26,90 zł